ΣΙΝΕΣΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΑΡΚΑΔΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

Ἆρα, εἰ μή τις ἐκ πόλεως ἥκοι μεγάλης τε καὶ πλουτούσης, καὶ κομίζοι λόγους γαύρους τε καὶ χλιδῶντας, οἵους ῥητορικὴ καὶ ποιητικὴ τίκτουσι, πάνδημοι τέχναι πάνδημα ἔκγονα, τοῦτον, ὅταν ἐνθάδε γένηται, δεῖ κάτω νεύειν, ὡς οὐκ οὔσης αὐτῷ παῤῥησίας ἐν βασιλείοις οὐδὲ ἐρυγγάνειν, οὐκ ἔχοντι τῆς πατρίδος τὸν ὄγκον, οὔτε παρασχεῖν ἀκροαμάτων χαριέντων τε καὶ συνήθων ἡδονὴν καταδημαγωγησόντων βασιλέα τε καὶ τοὺς συνεδρεύοντας· ἢ καὶ φιλοσοφίαν ποτὲ ἐπιδημοῦσαν προσήσεσθε, καί τις αὐτὴν οὐκ ἀμφιγνοήσει δεῦρο διὰ πλείστου φανεῖσαν, ἀλλὰ ξεναγήσει, καὶ κατερεῖ τι αὐτῆς ἀγαθὸν πρὸς οὓς ἄξιον; δεῖται γάρ που τούτων οὐχ ἑαυτῆς, ἀλλ' ὑμῶν ἕνεκα, μὴ καταφρονηθεῖσα ἀνόνητος αὐτοῖς γενέσθαι συμβαίνῃ. Αὕτη μέντοι παρέξεται λόγους, οὐ τοὺς ἱλαροὺς δὴ τούτους καὶ διατιθέντας ἐν ἡδονῇ τὰ μειράκια, ὡς οὔτε ἤθει διαῤῥέοντας, οὔτε λέξεσι κομμωθέντας εἰς νόθου κάλλους ἐπίδειξιν· ἀλλ' ἕτερον τρόπον τοῖς ἐφικέσθαι δυναμένοις τὸν ἐμβριθῆ τε καὶ ἔνθεον, ἀῤῥενωποὺς καὶ σεμνοὺς καὶ ἀπαξιοῦντας ἀνελευθέρου θωπείας χάριν τὰ παρὰ τῶν δυνατῶν ἐξωνεῖσθαι. Οἱ δὲ, οὕτως ἄρα ἀσεμφῶς ἔχουσι καὶ εἰσὶ πάντολμοι δήτινες καὶ ὡς ἐν βασιλείοις ἀλλόκοτοι, ὥστε οὐδ' ἔφασιν αὐτοῖς ἀποχρήσειν, εἴ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ

παν-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

γκύπων ἐπαινεῖν τὰ Βασιλέως καὶ Βασίλεια. ἀλλ᾽ ἔπη πα-
μίκοι, καὶ λυπήσειν ἀνατείνονται, καὶ ἀπειλοῦσι δήξεσθαι
τὴν καρδίαν οὐκ ἐν χρῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσην, εἰ ἄρα
τις ἀνιαθεὶς ὠφεληθήσοιτο. Πολλοῦ μὲν τ᾽ ἂν ἄξιος εἴη Βασι-
λέως ἀκοῇ λόγος ἐλεύθερος. ὁ δὲ ἀφ᾽ ἅπαντι γινόμενος ἔ-
παινος σὺν ἡδονῇ λυμαινόμενος, ἐοικέναι μοι δοκεῖ τῶν
φαρμάκων, ἃ μέλιτι δεύσαντες τοῖς ἀπολλυμένοις ὀρέγου-
σιν. Οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι μαγειρικὴ μὲν κατακαρυκεύουσα καὶ νό-
θους ὀρέξεις ἐκκαλουμένη λωβᾶται τοῖς σώμασι, γυμναστι-
κὴ δὲ καὶ ἰατρικὴ σώζετον ἄμφω τὸ παραυτίκα λυποῦσαι;
ὶ τοίνυν ἐγὼ βούλομαι τῶν σωζομένων εἶναι, καὶ εἰ μέλ-
λεις δυσχεραίνειν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι. κρέα μὲν γὰρ οὐκ ἐξ-
ηρτῦσθαι συφόρβης ἄλλων· νέου δὲ Βασιλέως γνώμην ὑπ᾽
ἐξουσίας ἢ αὖ τύχῃ βακχευομένην, συνέχει λόγων ἀλή-
θεια. Οὕτως οὖν ἀνάσχοισθε τοῦ ξένου χρόας τῶν λόγων. ἀλ-
λὰ μὴ ἀγροικίας ἐν ὑμῖν ἁλώσονται, καὶ κατασιγασθεῖεν,
πρὶν καὶ βραχὺ προχωρῆσαι, ὅτι μὴ εἰσὶ θεραπευταὶ πει-
θοῦς, νέοις ἡδεῖς καὶ συμπαίστορες, ἀλλὰ παιδαγωγοί τι-
νες ἀτεχνῶς σωφρονισταὶ καὶ βαρεῖς ἐντυχεῖν. εἰ δὲ γένοισθε
καρτεροὶ συνουσίαν τοιάνδε βαστάσαι, καὶ μὴ παντάπασιν
ὑμῖν ὑπὸ τῶν ἐπαίνων, οὓς ἀκούειν εἰώθατε, τὰ ὦτα ἐκ-
διῄτηται, ἔνδον μὲν δὴ ὅδ᾽ αὐτὸς ἐγώ. Ἐμέ σοι πέμ-
πει Κυρήνη, στεφανώσοντα χρυσῷ μὲν τὴν κεφαλὴν, φι-
λοσοφίᾳ δὲ τὴν ψυχὴν, πόλις Ἑλληνὶς, παλαιὸν ὄνομα
καὶ σεμνὸν, καὶ ἐν ᾠδῇ μυρία τῶν πάλαι σοφῶν, νῦν πέ-
νης καὶ κατηφὴς, καὶ μέγα ἐρείπιον, καὶ Βασιλέως δεόμε-
νον, εἰ μέλλοι τι πράξειν τῆς περὶ αὐτὴν ἀρχαιολογίας
ἐπάξιον. ταύτην μὲν δή μοι τὴν ἔνδειαν, ὅταν αὐτὸς ἐθέ-
λῃς, ἰάσῃ, καὶ ἐπὶ σοὶ βουληθέντι παρὰ μεγάλης τε καὶ εὐ-
δαίμονος ἤδη τῆς πατρίδος, τὸν δεύτερόν με διακομίσαι σοι
στέφανον. οἱ λόγοι δὲ, οὐδὲ νῦν τι δέονται πόλεως, ἅτε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΡΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἐλευθεροστομῆσαι καὶ Βασιλέα θαρρῆσαι. ἀλήθεια γὰρ ἡ λόγων εὐγένεια, καὶ διὰ τόπον οὐδείς πω λόγος αἰσχίων οὐδὲ κυδίων ἐγένετο. Ῥητέον οὖν ἅμα τῷ Θεῷ, καὶ ἐγχειρητέον τῷ καλλίστῳ τῶν λόγων, ἀληθέστερον δὲ φάναι, τῶν ἔργων, ὁ γὰρ ἑνὸς ἀνδρὸς τοῦ Βασιλέως ἐπιμεληθεὶς, ὅπως ἂν ἄριστος εἴη, τὴν συντομωτάτην ἐβάδισεν ἐπὶ τὸ πάντας μὲν οἴκους ἐπανορθοῦν, πόλεις δὲ πάσας, ἔθνη τε πάντα, καὶ μικρὰ καὶ μείζω, καὶ τὰ γείτονα καὶ τὰ πόρρω, ἃ πάντα ἀπολαύειν ἀνάγκη τῆς ὁπωσοῦν ποτε ἐχούσης τοῦ Βασιλέως ψυχῆς. Βούλει δὲ ποιῶμεν οὕτω τὴν πρώτην, ἵνα μοι καὶ παραμείνῃς τὸν λόγον; σοφὸν γὰρ ἂν εἴη μὴ προσσοβῆσαι τὴν θήραν. λέγωμεν δὴ ἅ, τε χρεὼν εἴη Βασιλέα ποιεῖν, ἅ, τε μὴ χρεὼν, ἀντιπαρατιθέντες αἰσχρὰ καὶ σεμνά. σὺ δὲ τοῖς ἐξ ἑκατέρας μερίδος ἐφιστάμενος, ὅταν ἐπιγνῷς τι προσήκοι, τὸ μὲν ἀγαπᾷν, ὡς ὑπὸ φιλοσοφίας ἐγκεκριμένον, τὸ δὲ ἀποδιοπομπεῖσθαι, καὶ διωθεῖσθαι δή. τὸ μὲν, ὡς ἀεὶ ποιήσων, τὸ δὲ, ὡς οὐκέτ᾽ αὖθις. Ἀλλὰ παρὰ τὸν καιρὸν τῶν λόγων, ἐπὶ τοῖς μὴ χρεὼν, οἷς ἡμεῖς τε, σύ τε σαυτῷ συνεπίστασαι, δυσχεραίνων τε φαίνου σαυτῷ καὶ ἐρυθριῶν, ὅτι δὴ πέφηνε σὸν, ὃ μὴ ἄξιον εἶναι σόν. τό τοι χρῶμα τοῦτο, τὴν ἐκ μετανοίας ἀρετὴν ὑπισχνεῖται. καὶ αἰδὼς αὕτη θεία τέ ἐστι, καὶ Ἡσιόδῳ δοκεῖ· ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις ἰσχυρογνώμων, αἰσχυνόμενος ὁμολογίαν ἀγνοίας, οὐ κερδαίνει γνῶσιν ἐκ μετανοίας, οὐδὲ δεῖται λόγων ἰατρῶν, ἀλλ᾽ ἀνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅτι κολάσεως. Οὔπω που τραχεῖά τε ἐκ φροιμίου καὶ χαλεπὴ φιλοσοφία προσφέρεσθαι. αἰσθάνομαι γάρ τοι ἐνίων ὑμῶν ἐκταραττομένων τε ἤδη, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν δεινῷ τιθεμένων. ἀλλ᾽ ὑπεσχόμην τε οὕτω ποιεῖν, καὶ τῶν προγνόντων ἦν δήπου φράξασθαι καρτερῶς καὶ ἀντέχειν ταῖς ἐμβολαῖς. Καί τοι ταῦτα σύ τε χαίρεις ἀκούων, καὶ ἅπαντες

ὑμεῖς.

Ε.Ι.Π.Α της Κ.τ.Ι. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ὑμνοῦσι· κἀγώ σοι σύμφημι μέγεθος ἀρχῆς ἐνὶ μηδενὶ πόνον δὲ παρεῖναι, καὶ πλούτου θημῶνας ὑπὲρ τὸν πάλαι Δαρεῖον, καὶ ἵππον πολλάκις μυρίαν, καὶ τοὺς χρωμένους τοξότας τε καὶ θωρακοφόρους, πρὸς οὓς ἡγεμόνος τυγχάνοντας, ἀσθενὲς ἅπαν τὸ ἀνθιστάμενον. πόλεις δὲ ἀριθμὸν νικῶσαι προσκυνοῦσιν, οὐδὲ ὁρώμενον αἱ πλείους, οὐδὲ ἰδεῖν προσδοκῶσαι τὸ κρεῖττον εὔχεσθαι θέαμα. ταῦτά σοι καὶ παρ' ἡμῶν ἅπαντος ἂν μᾶλλον ἀληθῆ λέγοιντο. Τί οὖν τὸ μὴ συμβαῖνον ἡμῶν ἐκείνοις; οἱ μὲν ἐντεῦθέν σοι πλέκουσιν ἔπαινον, καὶ καλοῦσιν εὐδαίμονα· ἐγὼ δὲ ἥκιστα μὲν ἂν ἐντεῦθεν ἐπαινέσαιμι, κάλλιστα δὲ ἂν μακαρίσαιμι. ἔστι δὲ οὐ μία φύσις, ἀλλ' ἕτερον ἑκάτερον, μακαρισμὸς καὶ ἔπαινος. μακαρίζεται μὲν γάρ τις ἐπὶ τοῖς ἔξωθεν, ἐπαινεῖται δὲ ἐπὶ τοῖς ἔνδοθεν, ἐφ' ὧν εὐδαιμονία τὴν ἕδραν ἔχει. κἀκεῖνο μέν ἐστι τύχης ἀτέκμαρτον δῶρον, τοῦτο δὲ γνώμης οἰκεῖον ἀγαθόν. ταύτῃ καὶ τὸ μέν ἐστι παρ' ἑαυτοῦ βέβαιον· εὐτυχία δὲ πλάνον. καὶ πολλάκις γε ἀντιπεριϊστάμενον εἰς τοσοῦτον τὸ ἀντικείμενον. καὶ δεῖ μὲν ἐπὶ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, δεῖ δὲ νοῦ, δεῖ δὲ τέχνης, δεῖ δὲ καιροῦ, δεῖ δὲ ἔργων πολλῶν καὶ πολλαχοῦ, καὶ παντοδαπῶν δὲ τούτων, ὧν οὔτε πεῖρά ἐστιν, οὔτε ἔχει πειρωμένοις εὐμάρειαν. οὐ γὰρ ὥσπερ παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις μακαρισμὸς, οὕτως ἀπραγματεύτως διασώζεται, ἀλλ' ὁρᾷς γὰρ τίσι βίοις αἱ τραγῳδῶν σκηναὶ κεχορήγηνται. οὐκ ἀφ' ὧν δυστυχοῦσιν ἰδιῶται καὶ πένητες, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἰσχυροὶ καὶ δυνάσται καὶ τύραννοι. οὐ γὰρ χωρεῖ μέγεθος συμφορᾶς οἰκία μικρὰ, οὐδὲ ὄγκον ἀτυχημάτων πτωχεία. τὸν δὲ λαμπρὸν ταῖς τύχαις, τουτέστι καὶ κινδύνοις ἐπιφανῆ γενέσθαι καὶ θατέρᾳ μερίδι τοῦ δαίμονος. ἀλλὰ καὶ πολλάκις μὲν ἤρξατο εὐτυχίας ἀρετὴ, καὶ ἔπαινος ἡγήσατο μακαρισμοῦ τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ αἰσχυνομένης τῆς τύχης ἀρεταῖς ἐπιδή-

λοις μὴ μαρτυρῆσαι. κἂν δέηση τοῦτο πιστώσασθαι παραδείγματι· μὴ θύραθεν αὐτὸ μετιώμεν, ἀναπέμπασαι δὲ τὸν πατέρα, καὶ ὄψει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μισθὸν ἀρετῆς δοθεῖσαν, τύχη δὲ ἀρετῆς ἀναίτιος. ἀλλὰ τοῦ γε κατ' ἀρετὴν ἔργων ἤδη πού τινες καὶ τύχην συνεπεσπάσαντο. Τούτοις ἐναρίθμιος εἴης, ὦ Βασιλεῦ, ἵνα μὴ μάτην δεῦρο φιλοσοφία φθέγγηται. εἴη σοι τὸ βασιλεύειν ταύτῃ σεμνὸν, ὅτι τὴν ἀρετὴν ἐγύμνασε καὶ προήγαγε δεομένην ὕλης ἀποχρώσης οἰκείῳ μεγέθει, καὶ οὐκ ἂν χωρηθεῖσαν ἐν ὑποθέσει βίου βασιλείας ἐλάττονι. Ἀσκητέον οὖν τὴν ψυχὴν ἔχειν βασιλικῶς, καὶ ἀπολογητέον ὑπὲρ τῆς τύχης, ἵνα μὴ ἀλογίας διώκηται. ὡς οὐχ ὁμοίοις φροιμίοις σοί τε καὶ τῷ πατρὶ προῆλθεν ὁ βίος. τῷ μὲν ἡ στρατεία βασιλείαν προὐξένησε, σὲ δὲ στρατεύειν τὸ βασιλεύειν, καὶ ὀφείλεις ἀρετὴν τῇ τύχῃ. ὁ μὲν τἀγαθὰ πόνοις ἐκτήσατο, σὺ δὲ αὐτὰ ἀπόνως ἐκληρονόμησας. Δεῖ δὴ πόνων ἐπὶ τὴν φυλακὴν, καὶ τοῦτ' ἐστιν ὃ πάλαι λέγω τὸ χαλεπὸν καὶ μυρίων ὀμμάτων δεόμενον, μὴ ὅπερ εἴωθεν ἡ τύχη ποιεῖν, ἀνακάμψῃ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ, καθάπερ οἱ μοχθηροὶ τῶν συνοδοιπόρων. τούτοις γέτοι τὸ ἀστάθμητον αὐτῆς οἱ σοφοὶ προσεικάζουσιν. Ὁρᾷς ὅτι καὶ τῷ πατρὶ, καίτοι σαφῶς ἐπὶ κατορθώματι γινομένης τῆς ἀναρρήσεως, οὐδὲ τὸ γῆρας ἀκονιτὶ ἀφῆκεν ὁ φθόνος. οὐκοῦν οὐδὲ ὁ Θεὸς ἀστεφάνωτον. ἀλλ' ἐπὶ δύο τυράννους ἐλθὼν, καὶ ἄμφω βαλὼν, ἐπὶ τῷ δευτέρῳ τροπαίῳ καταλύει τὸν βίον, ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ, τῇ δὲ φύσει παραχωρήσας, πρὸς ἣν οὔτε ὅπλον ἰσχυρὸν, οὔτε τις εὐμήχανος, ἐντάφιον ἔχει τὴν ἀρετὴν, ἀδήριτον ὑμῖν τὴν βασιλείαν καταλιπών. ἣν σώζοι μὲν ὑμῖν ἀρετὴ, σώζοι δὲ διὰ τῆς ἀρετῆς ὁ Θεός. Ὡς ἁπανταχοῦ δεῖ Θεοῦ, καὶ οὐχ ἥκιστα παρὰ τοῖς οὐκ ἀθληταῖς, οὐδὲ αὐτουργοῖς, ἀλλ' ὥσπερ ὑμῖν κληρονόμοις τῆς τύχης, ἧς ὅτῳ πλεῖστον συνειμ

ὁ Θεός,

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ὁ Θεὸς, καὶ ὃν ἔτι κομιδῇ παῖδα μέγαν Βασιλέα καλεῖσθαι πεποίηκε, τοῦτον δεῖ πάντα μὲν πόνον αἱρεῖσθαι, πᾶσαν δὲ ῥᾳστώνην ἀπολιπεῖν, ὕπνου μὲν ὀλίγον, φροντίδων δὲ πλεῖστον μεταλαγχάνοντα, εἰ μέλλοι τις τὸ Βασιλέως ὄνομα προσῆκον αὐτῷ περικεῖσθαι. Εὖ γὰρ ὁ παλαιὸς ἔχει λόγος, ὡς οὐ τὸ πλῆθος τῶν ὑπηκόων ποιεῖ Βασιλέα, οὐ μᾶλλον ἢ τύραννον. ἐπεὶ μηδὲ πλῆθος προβάτων ποιεῖ ποιμένα, οὐ μᾶλλον ἢ μάγειρον, ὃς ἐλαύνει κατακόψων αὐτὰ, καὶ ἐμφορηθησόμενός τε αὐτὸς, καὶ ἄλλοις δεῖπνον ἀποδωσόμενος. Ἴσοις ὅροις φημὶ Βασιλέα τε καὶ τύραννον διεστάναι. καίτοι τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμφοῖν ὅμοια. ἄρχουσιν ἑκάτερος ἀνθρώπων πολλῶν· ἀλλ' ὃς μὲν ἂν ἑαυτὸν συντάττῃ τῷ φαινομένῳ τῶν ἀρχομένων καλῷ, καὶ ἐθέλῃ μοχθεῖν, ἵνα μηδὲν ἐκείνοις ᾖ μοχθηρὸν, καὶ προκινδυνεύειν, ἵνα ἐπ' ἀδείας ἐκεῖνοι βιοτεύωσι, καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ συνεστιᾶσθαι μερίμναις, ἵνα νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν σχολάζωσι δυσχερῶν· οὗτός ἐστιν ἐν προβάτοις μὲν ποιμὴν, ἐν ἀνθρώποις δὲ Βασιλεύς. ὅστις δὲ ἀπολαύει τῆς ἡγεμονείας εἰς τρυφὴν, καὶ καθηδυπαθεῖ τὴν ἐξουσίαν, οἰόμενος δεῖν ἐμπιπλάναι τὰς ἑαυτοῦ πάσας ὀρέξεις, ὅθεν οἰμώζεται τὸ ἀρχόμενον, τοῦτο κέρδος τοῦ πολλῶν ἄρχειν τιθέμενος, τὸ παρὰ πολλῶν αὐτῷ θεραπεύεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἡδόμενον, καὶ καθάπαξ εἰπεῖν, ὅστις οὐ πιαίνει τὴν ἀγέλην, ἀλλ' αὐτὸς ὑπὸ τῆς ἀγέλης θέλει πιαίνεσθαι, τοῦτον καλῶ μάγειρον ἐπὶ βοσκημάτων, τοῦτον ἀποφαίνω τύραννον, ὅταν ᾖ δῆμος ἄλογος τὸ ἀρχόμενον. Εἷς οὗτος βασιλείας σοι γνώμων, σὺ δὲ ἤδη σαυτὸν πρόσαγε τῷ βασανιστηρίῳ. κἂν μὲν ἐφαρμόζῃς, χρῆσαι δικαίως τῇ σεμνῇ προσηγορίᾳ τοῦ σεμνοῦ πράγματος, ἀφαρμόζων δὲ, ἐπανορθοῦν πειρῶ τὰ διάστροφα, καὶ τῷ κανόνι προσφύεσθαι. οὐ γὰρ ἀπογινώσκω τῆς ἡλικίας χωρῆσαι πᾶσαν ἐπίδοσιν, μόνον εἴτις αὐτὴν

εἰς ζῆλον ἀρετῆς μυωπίσειεν. ἰσχυρὸν γὰρ ἡ νεότης ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῇ, ὥσπερ οἱ ποταμοὶ ταῖς δοθείσαις ὁδῶν ἀφορμαῖς, ἀπληστότερον ἐπεξέρχονται. ταύτῃ καὶ δεῖ τῷ νέῳ βασιλεῖ φιλοσοφίας, ἢ προλαμβανούσης αὐτὸν, ἢ ἀνθελκούσης ἀπὸ τῆς εἰς ἑκάτερον ἐκροῆς. ἄλλαι μὲν γὰρ ἄλλαις ἀρεταῖς κακίαι γείτονες, καὶ ἀφ' ἑκάστης ὄλισθος οὐκ εἰς ἑτέραν, ἀλλ' εἰς τὴν γείτονα. βασιλείᾳ δὲ τυραννὶς παροικεῖ καὶ μάλα ἀγχίθυρος, καθάπερ ἀνδρείᾳ μὲν θρασύτης, ἐλευθεριότητι δὲ ἀσωτία. καὶ ὁ μεγαλόφρων, ἢν μὴ παρὰ φιλοσοφίας εἴσω τῶν τῆς ἀρετῆς ὅρων φυλάττηται, προκύψας, ἀλαζὼν ἔσται καὶ φαῦλος τὴν γνώμην ἀντὶ τοῦ μεγαλόφρονος. μὴ τοίνυν ἄλλην, ἀλλὰ τὴν βασιλείας νόσον τὴν τυραννίδα δείδιθί τε καὶ διαγίνωσκε, χαρακτῆρσι τοῖς τεθεῖσιν ὑπὸ τοῦ λόγου χρώμενος. μέγιστον δὲ, ὅτι Βασιλέως μὲν ἐστὶ τρόπος ὁ νόμος· τυράννου δὲ ὁ τρόπος νόμος· ἡ δὲ ἐξουσία κοινή τις ἐστὶν ὕλη, καὶ μαχομένων τῶν βίων. Εὐμοιρίας μὲν οὖν καὶ εὐδαιμονίας τὰ ἄκρα πατεῖ πᾶς, ὅτῳ φύσει πάντα μὲν ἕπεται τῇ βουλήσει. ἕπεται δὲ ἡ βούλησις τῇ φρονήσει, καὶ δεσπότις οὖσα τῶν ἔξω, παραχωρεῖ τῆς ἀρχῆς τῇ συνοίκῳ τῇ κρείττονι, καὶ δέχεται παρ' αὐτῆς τὰ τῶν πρακτέων συνθήματα. οὐ γὰρ ἀπόχρη δυναστεία πρὸς εὐδαιμονίαν, οὐδ' ἐν ἰσχύϊ τὸ μακάριον ἔθηκεν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ δεῖ παρεῖναι, μᾶλλον δὲ προεῖναι τὴν φρόνησιν, ἥτις ἂν κάλλιστα τῷ δύνασθαι χρήσαιτο. καὶ τοῦτον ἐγὼ τελεώτατον ἄνδρα καὶ βίον ἀναγορεύω, τὸν ἄρτιον ἀπ' ἀμφοῖν, καὶ οὐ θατέρα σκάζοντα, ὃς ἄρχειν ἔλαχεν, ἄρχειν εἰδώς. ὡς ἔστιν ἄμαχον, ὅταν ἰσχὺς καὶ σοφία συγγένωνται· διαληφθεῖσαι δὲ ἀπ' ἀλλήλων, ῥώμη τε ἀμαθής, καὶ φρόνησις ἀσθενής, εὐχείρωτοι γίνονται. Καὶ ἐγὼ τοῦτο τῶν σοφῶν Αἰγυπτίων ἐθαύμασα, τὸν Ἑρμῆν. Αἰγύπτιοι διπλῆν ποιοῦσι τὴν ἰδέαν τοῦ δαίμονος, νέον

ἱστάν-

ἱστάντες παρὰ πρεσβύτῃ, ἀξιοῦντες, εἴπερ τις αὐτῶν μέλλοι καλῶς ἐφορεύσειν, σύνετόν τε εἶναι καὶ ἄλκιμον, ὡς ἀτελὲς εἰς ὠφέλειαν θάτερον παρὰ θάτερον. Ταῦτ᾽ ἄρα καὶ ἡ Σφίγξ αὐτοῖς ἐπὶ τῶν προτεμενισμάτων ἱδρύεται, τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρετῶν ἱερὸν σύμβολον, τὴν μὲν ἰσχὺν, θηρίον, τὴν δὲ φρόνησιν, ἄνθρωπος. ἰσχύς τε γὰρ ἔρημος ἡγεμονίας ἔμφρονος ἔμπληκτος φέρεται, πάντα μιγνύουσα, καὶ ταράττουσα πράγματα· καὶ νοῦς ἀχρεῖος εἰς πρᾶξιν ὑπὸ χειρῶν οὐχ ὑπηρετούμενος. Κόσμος μὲν οὖν Βασιλέως, αἱ ἀρεταὶ πᾶσαι. φρόνησις δὲ ἁπασῶν βασιλικωτέρα. ταύτην μοι ποίησαι πάρεδρον· ἕψεται γὰρ ἡ τετρακτὺς τῇ πρεσβυτέρᾳ τῶν ἀδελφῶν. καὶ πάσας εὐθὺς ἕξεις συσκήνους καὶ συστρατιώτιδας ἐπὶ σοί. Λόγον ἐρῶ τοῦτον ἄτοπον ὡς εὐθὺς ἀκοῦσαι, παντὸς δὲ δήπου τῆς ἀληθείας ἐχόμενον. ὅταν ἐγὼ ἀσθένειαν πρὸς δύναμιν ἐξετάζω, καὶ πενίαν πρὸς πλοῦτον, καὶ τὰς ἐν ἅπασι μειονεξίας πρὸς τὰς ἐν ἅπασι πλεονεξίας, εἰ δίχα φρονήσεως καθαραὶ πρὸς ἀλλήλας κρίνοιντο, πενία τε καὶ ἀδυναμία καὶ βίος ἰδιώτης, αὗται τῆς μεγίστης ἡγεμονίας, εὐτυχέστεραι παρεῖναι τοῖς ἥκιστα ἐπηβόλοις νοῦ καὶ φρονήσεως. ἐλάττω γὰρ ἄρα ἐξαμαρτάνοιεν, τῆς ἐν τῇ γνώμῃ κακίας οὐχ εὑρισκούσης πρόοδον εἰς ἐνέργειαν. Τὰ γὰρ θυραῖα τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ ὀργανικὰ καλεῖν ἔθος Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτωνι, τοῖς ἐμοῖς ἡγεμόσιν, ὑπηρετεῖν οἶδε κακίαις οὐ μεῖον, ἢ ἀρεταῖς. ταύτῃ καὶ τὼ ἄνδρε τούτω, καὶ ὅσοι γε ἀπὸ τούτων ῥύακες φιλοσοφίας ἐρρύησαν, οὔτε τῆς ἀμείνονος αὐτὰ προσηγορίας ἠξίωσαν, οὔτε τῇ χείρονι κατεδίκασαν, ἀλλ᾽ ὀργανικὰ καλοῦσι, νῦν μὲν ἀγαθὰ, νῦν δὲ κακὰ, ταῖς τῶν χρωμένων ἕξεσιν αὐτὰ χρωματεύοντες. Ὥσπερ οὖν εὐχῆς ἄξιον ἀπεῖναι τοῦ φαύλου τὰ ὄργανα, ὅπως ἀνενέργητον ἔχῃ τὴν μοχθηρίαν, οὕτω παρεῖναι τοῦ καλῶς χρησομένου, οὗ πάντες ἂν, καὶ πό-

λεις,

λεις, καὶ ἰδιῶται ὀνίναιντο, ἵνα μὴ ἀχρεία καὶ ἄπρακτος ἀρετῆς φύσις ἀγνοουμένη μαραίνηται, ἀλλ' εἰς ἀνθρώπων εὐεργεσίας δαπανήσῃ τὴν δύναμιν. Οὕτω μοι καὶ τοῖς προκειμένοις ἀγαθοῖς· καὶ γὰρ μόνως ἂν οὕτως ἀγαθοῖς χρήσαιο. ἀπολαυόντων οἶκοι, καὶ πόλεις, καὶ δῆμοι, καὶ ἔθνη, καὶ ἤπειροι, προνοίας βασιλικῆς καὶ κηδεμονίας ἔμφρονος· ἣν ὁ Θεός, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τοῖς νοητοῖς στήσας ἀρχέτυπον δίδωσιν εἰκόνα τῆς προνοίας, καὶ ἐθέλει τὰ τῇδε πεπράχθαι κατὰ μίμησιν ὑπερκόσμιον. Φίλος οὖν τοῦ μεγάλου Βασιλέως ὁ δεῦρο ὁμώνυμος, ἂν μὴ ψεύδηται τοὔνομα. οὐ ψεύδεται δέ, ἂν καὶ θάτερον παρῇ τῶν ὀνομάτων τοῦ Θεοῦ. ὃ πρὶν εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἄκαιρον εἴη διαλεχθῆναί τι τῶν παρὰ φιλοσοφίας, ἐνθάδε σαφήνειαν προοικονομούμενον. Οὐδὲν οὐδαμοῦ πέφυκεν ὄνομα τῆς οὐσίας ἁπτόμενον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀτονοῦντες αὐτοῦ τῆς ἐμφάσεως ἄνθρωποι, διὰ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ψαύειν ἐθέλουσιν αὐτοῦ. κἂν πατέρα τὸν Ποιητήν, κἂν ὁτιοῦν εἴπῃς, κἂν ἀρχήν, κἂν αἴτιον, ταῦτα πάντα σχέσεις εἰσὶν αὐτοῦ πρὸς τὰ παρ' αὐτοῦ. καὶ Βασιλέα τοίνυν εἰπών, ἀπὸ τῶν βασιλευομένων, ἀλλ' οὐκ αὐτοπροσώπως ἐπεχείρησας τῆς φύσεως αὐτοῦ δράξασθαι. Νῦν οὖν ἐρῶν ἔρχομαι καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ὀνομάτων, ὅπερ ὑποσχόμενος ὑμῖν, εἰς καιρὸν τοῦτον ἀνήρτησα. καὶ τί τοῦτ' ἔστι τὸ συντεταγμένον καὶ συγγινόμενον τῷ δεῦρο βασιλεῖ, ὃ κυροῦν ἐρῶ αὐτόν, καὶ ἀποφαίνειν τυχόντα καὶ οὐ ψευδώνυμον; Ἀγαθόν που τὸν Θεὸν ὑμνοῦσιν ἅπαντες ἁπανταχοῦ καὶ σοφοὶ δῆμοι, καὶ ἄσοφοι. καὶ ταύτῃ συγχωροῦσιν ἀλλήλοις καὶ ὁμοφωνοῦσιν ἅπαντες, οἱ τὰ ἄλλα διαστάντες περὶ τὰς ὑπολήψεις τοῦ Θείου, καὶ τὴν ἀκήρατον αὐτοῦ καὶ ἀμερῆ φύσιν, δόξαις ἑτερογνώμοσι μερισάμενοι. Ἀλλά τοι καὶ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀναμφισβήτητον οὔπω μηνύει τοῦ Θεοῦ τὴν ἐν τῷ εἶναι ἕδραν. ἤρτηται δὲ ἀπὸ τῶν ὑστέρων. Οὐ γὰρ ἀπο-

λυ-

λυπον εἰς ἀκοὴν ἔρχεται τ' ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐκείνοις ἀγαθὸν, ὧν ἐστὶ πρακτικὸν, καὶ οἷς ἐστὶν ἀπολαυστόν. τοῦτο γὰρ ἡ Ἑλ-νοια βούλεται τοῦ ὀνόματος ἐφερμηνεύειν τὸν Θεὸν αἴτιον ἀγαθῶν. ἱεραί τε ἐν τελεταῖς ἁγίαις εὐχαὶ Πατέρων ἡμῶν ἐκβοῶσαι πρὸς τὸν ἐπὶ πᾶσι Θεὸν, οὐ τὴν δυναστείαν αὐτοῦ κυδαίνουσιν, ἀλλὰ τὴν κηδεμονίαν προσκυνοῦσιν. Ὅ,τε γὰρ Θεὸς δωρητικός ἐστιν ὧν προσήκει Θεῷ, ζωῆς καὶ οὐσίας, καὶ νοῦ, καὶ εἴ δή τι τῶν ὑστέρων οὐκ ἀνάξιον ἥκειν παρὰ τοῦ πρώτου. σοὶ δ' ἂν προσήκοι μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν καθὼς ἐτάχθης, μηδὲ αἰσχύνειν τὰς ὁμωνυμίας, ἀλλ' ἐπιτίθεσθαι τῇ μιμήσει· ἐπικλύζειν μὲν ἀγαθοῖς ἅπασι τὰς πόλεις, καταχεῖν δὲ εὐδαιμονίαν, ὅση δυνατὴ τῶν ἀρχομένων ἑκάστῳ. οὕτω Βασιλέα μέγαν ὀνομάζοντες, ἐπαληθεύοιμεν, τὴν τιμὴν οὐκ ἔθει διδόντες, οὐ θεραπεύοντες χρείαν, οὐκ ὀργὴν παραιτούμενοι, ἀλλ' αὐτῷ τῷ κοινοῦντι τῆς ψυχῆς ἐπινεύοντες, ἀδόλῳ γνώμης ἑρμηνεῖ τῇ γλώττῃ χρώμενοι. Φέρε δή σοι γράψω λόγῳ τὸν Βασιλέα, ὥσπερ ἄγαλμα στήσας. σὺ δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦτο κινούμενον ἐπιδείξεις, καὶ ἔμπνουν γενόμενον. οὐκοῦν συμπαραλήψομαι μὲν εἰς δημιουργίαν, εἰ τοῦτο δέοι, τῶν τοῖς παλαιοῖς τε καὶ μακαρίοις ἀνδράσιν ἐπὶ νοῦν ἐλθόντων. σὺ δὲ μηδὲν ἧττον αὐτὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγάπα, ὡς οἰκείως προσήκοντα βασιλεῖ, περὶ ὧν ὁμοίως φρονοῦσι παλαιοί τε καὶ νέοι σοφοί. Εὐσέβεια δὲ πρῶτον ὑποβεβλήσθω κρηπὶς ἀσφαλὴς, ἐφ' ἧς ἑστήξει τὸ ἄγαλμα ἔμπεδον, καὶ οὐ μήποτε αὐτὸ περιτρέψῃ χειμὼν τῆς κρηπῖδος ἐχόμενον. αὕτη μὲν δὴ καὶ συναναβήσεται καὶ πολλαχοῦ φανεῖται, πρὸς τῇ κορυφῇ δὲ οὐχ ἥκιστα. Ἔνθεν ἑλὼν, φημὶ δεῖν, ἡγεμόνα Θεοῦ, τὸν Βασιλέα πρῶτον αὐτὸν αὑτοῦ Βασιλέα εἶναι, καὶ μοναρχίαν ἐν τῇ ψυχῇ καταστήσασθαι. Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐχ ἁπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἄνθρωπος, ἀλλὰ συ-

νῴ-

Ε.Υ. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

νῴκισεν ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζώου σύστασιν, ὄχλον δυνάμεων παμμιγῆ τε καὶ πάμφωνον. καὶ ἐσμὲν ὕδρας οἶμαι θηρίου ἀτοπώτερον, καὶ μᾶλλόν τι πολυκέφαλον. οὐ γὰρ ταυτῷ δήπου νοοῦμεν, καὶ ὀρεγόμεθα, καὶ λυπούμεθα, οὐδὲ ταυτῷ καὶ θυμούμεθα, οὐδὲ ὅθεν ἡδόμεθα, καὶ φοβούμεθα. ἀλλ' ὁρᾷς ὡς τὸ μὲν ἄρρεν ἐν τούτοις, τὸ δὲ θῆλυ, καὶ θαρραλέον τε καὶ δειλόν, τὸ δὲ τὰ παντοδαπῶς ἀντικείμενα. τὸ δέ τις ἡ μέση διὰ δὴ πάντων φύσις, ἣν νοῦν καλοῦμεν. ὃν ἀξιῶ βασιλεύειν ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως ψυχῇ, τὴν ὀχλοκρατίαν τε καὶ δημοκρατίαν τῶν παθῶν καταλύσαντα. ἀφ' ἑστίας γὰρ οὗτος βασιλεύσειε τῇ κατὰ φύσιν ἀρχῇ τῆς ἡγεμονείας χρησάμενος· ὡς ὅστις γε τὰς ἀλόγους τῆς ψυχῆς μοίρας τιθασσεὺς καὶ χειροήθεις ποιήσας, κατηκόους τῷ λόγῳ παρέχεται, εἰς μίαν ἡγεμονείαν ἔμφρονα συντάξας τὸ πλῆθος, οὗτός ἐστιν ὁ θεῖος, καὶ ἰδιώτης καὶ Βασιλεύς· μᾶλλον δὲ Βασιλεὺς, ὅτι τὴν ἀρετὴν οὗτος ἔθνεσιν ὅλοις κοινοῦται, καὶ τῶν ἑνὸς ἀγαθῶν πολλοὶ ἐπαυρίσκονται ἄνθρωποι. Τούτῳ γὰρ ἀνάγκη τὸ ἔνδοθεν ἀστασίαστον διάγειν, καὶ μέχρι προσώπου γαλήνην ἔνθεον. καὶ ἔστιν οὐ φοβερὸν, ἀλλ' ὑπέρσεμνον θέαμα, ἐν αἰδοῦς ἀκύμονι διαθέσει, φίλους μὲν, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν ἀγαθοὺς, ἐκπλήττων; τοὺς δὲ ἐχθρούς τε καὶ πονηροὺς καταπλήττων, μετάνοια δὲ οὐκ ἐμβατεύει τῇ τούτου ψυχῇ· πράττει γὰρ ὅ,τι ἂν πράττῃ, δεδογμένα πᾶσι τοῖς μέρεσι τῆς ψυχῆς πράττων, τῷ πάντα πρὸς μίαν ἀρχὴν κεκοσμῆσθαι, καὶ μὴ ἀπαξιῶσαι μέρη τε εἶναι, καὶ εἰς τὸ ὅλον συννεῦσαι. Ὅστις δὲ διοικίζει τὴν προσβολὴν τῶν μερῶν τούτων, ἐνδοὺς αὐτοῖς εἰς ἐνέργειαν πολλοῖς εἶναι, καὶ ἀνὰ μέρος ἐθέλειν ἀναπείθειν τὸ ζῶον, τοῦτο ὄψει, νῦν μὲν ὑψοῦ τὴν γνώμην, νῦν δὲ ὕπτιον, τεταραγμένον, νῦν μετ' ὁρμῆς, νῦν δὲ φυγῇ, καὶ λύπαις, καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἀτόποις ὀρέξεσιν. ὁμολογεῖ δὲ οὐδ'

πο-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ποτε οὗτος αὐτὸς ἑαυτοῦ. Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ, θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, ἔφη τις, ἐπιγνοὺς τὴν ἑτερότητα, καὶ διχόνοιαν τῶν ἴσων δυνάμεων. Τοῦτό τοι πρῶτον καὶ σφόδρα βασιλικὸν αὐτὸν ἑαυτοῦ βασιλεύειν, τὸν νοῦν ἐπιστήσαντα τῷ συνοίκῳ θηρίῳ, καὶ μὴ κρατεῖν ἀξιοῦντα πολλάκις μυρίων ἀνθρώπων, ἔπειτα αὐτὸν δοῦλον εἶναι δεσποινῶν αἰσχίστων, ἡδονῆς, καὶ λύπης, καὶ ὅσοι σύγγονοι θῆρες ἐνδιαιτῶνται τῇ ζωῇ. Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη παρ' ἑαυτοῦ προϊὼν ὁ Βασιλεὺς πρώτοις ἐντεύξεται τοῖς πέλας τε καὶ τοῖς φίλοις, μεθ' ὧν συνεστὼς περὶ τῶν ὅλων βουλεύσεται. τούτους προσερεῖ φίλους, οὐ κατειρωνευόμενος τοῦ ὀνόματος, οὐδὲ ὥσπερ οἱ κολάζοντες τὸ τραχὺ, καὶ προσάπτοντες τῆς δεσποτείας, ἔργῳ φιλανθρωποτέρῳ τῆς ἀληθείας ὀνόματι. τί γὰρ κτῆμα βασιλικὸν οὕτως, ὥσπερ ὁ συνὼν φίλος; τίς εὐτυχίας κοινωνὸς ἡδίων; τίς δὲ διενεγκεῖν χείρω τύχης ῥοπὴν ἀσφαλέστερος; τίς ἀδολώτερος εἰς ἔπαινον; τίς εἰς πλήττουσαν νουθεσίαν ἀλυπότερος; εὐγνώμονος δὲ Βασιλέως ποῖον ἐπιδηλότερον τῷ πλήθει τεκμήριον, ἢ εἰ φαίνοιτο ζηλωτοὺς ποιῶν ἀεὶ τοὺς συνόντας; οὕτω γὰρ καὶ τοῖς πόῤῥωθεν ἐραστὸς ἂν εἴη, καὶ γένοιτο ἂν ἀγαθοῖς εὐχὴ τεύξασθαι φιλίας βασιλικῆς· ὧν τἀναντία τοῖς τυράννοις ὑπάρχει, δι' οὓς ἡ κομψὴ παροιμία, πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ, ἐπὶ τοὺς ἐπιβούλως τοῖς συνοῦσι χρωμένους, ἀδεέστερον εἶναι λέγουσα τὴν μετ' ἀπραγμοσύνης ἀσφάλειαν, τῶν ἐν ἐπιφανεῖ βίῳ κινδύνων. οὐ γὰρ ἔφθασέ τις μακαρισθῆναι τῆς τοῦ τυράννου φιλίας, καὶ ἠλεήθη τῆς ἔχθρας. Ἀλλ' ὅγε Βασιλεὺς οἶδεν, ὡς τὸ μὲν αὔταρκες ἐν Θεῷ, καὶ ἀρχαία Θεὸς οὐσία τῶν ἀρχομένων ὑπερκείμενος. ἀνθρώπῳ δὲ ἀνθρώπων ἄρχοντι πολλῶν καὶ ὁμοίων, οὐκ αὐτάρκης ἡ φύσις εἰς ἅπαντας ἔργου [illegible]· ἑώμενος ὢν τὴν τῆς φύσεως ἔνδειαν

σου·

συνουσιοῦται τοῖς φίλοις, τὴν δύναμιν ἑαυτοῦ πολυπλασιάζων. οὕτω γὰρ τοῖς ἁπάντων μὲν ὀφθαλμοῖς ὄψεται· ταῖς ἁπάντων δὲ ἀκοαῖς ἀκούσεται, καὶ ταῖς ἁπάντων γνώμαις εἰς ἓν ἰούσαις βουλεύσεται. Παραφυλακτέον μέντοι, καὶ μάλα ὅλῃ τῇ γνώμῃ, καὶ εἴγε δυνάμεθα ἅπασι τοῖς ἐν ταῖς αὐλαῖς ὅπλοις ἐπὶ τούτῳ χρῆσθαι, μὴ λάθῃ παρεισδῦσα κολακεία, τὸ φιλίας πρόσωπον περικειμένη. ὑπὸ μόνης γέτοι ταύτης, καὶ ἀγρυπνούντων τῶν δορυφόρων, λῃστεύεται βασιλεία. εἰσφθείρεται γάρ, ἂν μὴ καὶ πάνυ ἐρύκηται, μάλα ἐνδοτέρω τῶν ταμιείων, καὶ ἐπιχειρεῖ τῷ κυριωτάτῳ τῶν Βασιλέων, αὐτῇ τῇ ψυχῇ. Ἐπεὶ τό γε φιλέταιρον οὐχ ἥκιστα ἀρετὴ Βασιλέως. τοῦτο γέ τοι καὶ Κῦρον τὸν πάνυ, καὶ Ἀγησίλαον ὀνομαστοτάτους Βασιλέων ἐν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησε. Γνώσεται μὲν δὴ τὰ ποιητέα, καὶ γνώμην ἐν τοῖς φίλοις κυρώσει· ἵνα δὲ ἔργα γένηται, χειρῶν αὐτῷ δεῖ πολλῶν. Ὁ δὲ λόγος βαδίζων ἐξάγει τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλείων, καὶ μετὰ τοὺς φίλους τοῖς στρατιώταις δίδωσι, δευτέροις δὴ τούτοις φίλοις, καὶ καταβιβάσας εἰς τὸ πεδίον, ἐξέτασιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ποιεῖ, ἔνθα καὶ ἱππεῖ συνιππεύσει, καὶ πεζῷ συνθεύσεται, καὶ συνοπλιτεύσει τῷ ὁπλίτῃ, καὶ τῷ πελταστῇ συμπελτασθήσεται, καὶ συνακοντιεῖ τῷ γυμνήτῃ, τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἔργων εἰς ἔμψυχον ἑταιρείαν ἕκαστον προσαγόμενος, ἵνα μηδὲ πρὸς τούτους εἴρων ᾖ, συστρατιώτας καλῶν, ἀλλὰ δημηγοροῦντα ἐπιγινώσκωσιν αὐτόν, καὶ μαρτυρῶσιν ὡς ἐκ τῶν ἔργων ἄρα τὸ ὄνομα λέγεται. Δυσχεραίνεις ἴσως ὅτι σοὶ πονεῖν ἐπιτάττομεν. ἀλλ᾽ ἐμοὶ οὐ πείθου, βασιλικοῦ σώματος ἐλάχιστα πόνος ἅπτεται· ὅς τις γὰρ οὐ λανθάνει πονῶν, τοῦτον ἥκιστα πόνος νικᾷ. Βασιλέως δὲ σωμασκοῦντος, καὶ θυραυλοῦντος, καὶ ὅπλοις ἐννεάζοντος, οἱ πανταχοῦ δῆμοι θέατρόν εἰσι. τῶν τε γὰρ πα-

ρόν·

ξένων ἐπιστρέφει τὰ ὄμματα, καὶ οὐδεὶς ἀλλαχόσε βλέπειν ἀνέχεται, Βασιλέως ἐν ἀπόπτῳ τι δρῶντος, καὶ τὴν ἀπαίτου ἐνηχεῖ τὰ ὦτα πᾶν ἔργον Βασιλέως ᾠδὴ γενόμενον. Δυνάται δὲ ὁ συνεθισμὸς οὗτος, τὴν μὴ σπάνιον εἶναι τὸν Βασιλέα θέαμα στρατιώταις, εὔνοιάν τε αὐτῷ, καὶ μάλα ἐρρωμένην δημιουργεῖν τὴν στρατιωτῶν ταῖς ψυχαῖς· καὶ τίς ἰσχυροτέρα βασιλεία τῆς ἔρωτι τετειχισμένης; τίς δὲ ἰδιώτης καὶ μικρὰ πράττων, ἀδεέστερός τε καὶ ἀνεπιβουλευτότερος ἐκείνου Βασιλέως, οὐχ ὃν δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ὑπήκοοι; Τὸ δήτοι στρατιωτικὸν τοῦτο φῦλον ἁπλοϊκόν τε ἐστὶ καὶ γνήσιον, καὶ ὑπὸ συνηθείας ἁλώσιμον· καὶ Πλάτων φύλακάς τε καλεῖ τὸ μαχητικὸν ἔθνος καὶ κυσὶ μάλιστα προσεικάζει, θηρίῳ γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ κρίνοντι τό, τε φίλον, καὶ τὸ πολέμιον. τί δ' ἂν αἴσχιον γένοιτο Βασιλέως, ὃν διὰ τὰς ζωγράφους ἐπιγινώσκουσιν οἱ συμπολεμοῦντες; Ὀνήσεται δὲ οὐ μόνον τοῦτο τῆς πυκνῆς ἐπιμιξίας, τὸ καθάπερ ἓν σῶμα συμφυὲς τὸ στράτευμα προσκεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν τοῖς τοιοῖσδε καιροῖς γινομένων τὰ μὲν ἐστὶ μελέτη πολεμικῶν ἔργων, τὰ δὲ ἐστὶ στρατηγίας προτέλεια, καὶ παρασκευαί τινες, ἃ πρὸς τὰ μείω τε, καὶ σπουδαῖα διεγείρει. οὐ γάρ τοι σμικρὸν ἐν χρείᾳ δορὸς ὀνομάσαι μὲν στρατηγὸν, ὀνομάσαι δὲ ὑποστράτηγον, καὶ ἰλάρχην, καὶ ταγματάρχην, καὶ σημειοφόρον εἰ τύχοι, καί τινας τοῦ πρεσβυτικοῦ σὺν ἐπιγνώσει καλέσαι τε καὶ προτρέψαι, τοὺς ἐν τέλει λέγω, καθ' ἕκαστον ἱππικόν τε καὶ πεζικὸν σύστημα. Ὅμηρον μὲν γάρ τινα τῶν θεῶν παραστήσας τῇ μάχῃ τῶν Ἀχαιῶν πληγῇ σκήπτρου φησὶν αὐτὸν πιμπλάναι τοὺς νέους μένεος κρατεροῖο. ὡς τήν τε ψυχὴν μᾶλλον ἐφορμᾶσθαι πολεμίζειν, ἢ δὲ μάχεσθαι, καὶ μηδὲ τὼ πόδε, μηδὲ τὼ χεῖρε ἀτρέμας ἔχειν ἀνέχεσθαι, τὸ δὲ μαιμάω-

σι

σι δ' ἔνερθε πόδες, καὶ χεῖρες ὕπερθεν, ἀΐττουσιν ἐστὶν συγκέκλεισται περὶ τὰ ἔργα τῆς μάχης. Ἐμοὶ δὲ ταυτὶ τοῦτο αὖ ποιῆσαι καὶ Βασιλεὺς ὀνόμασι καλέσας, καὶ τὸν ἀπερισάλπιστόν τε αὖ εἰς φιλοτιμίαν ἐγεῖραι, καὶ τὸν ἀγωνιστὴν αὖ ἐπιθῆξαι. πᾶς γὰρ ἐθέλει πονεῖν ὑπὸ μάρτυρι βασιλεῖ. ὅ, τε Ποιητὴς, οὕτως ἔοικε κρίνειν, πάμμεγα ὄφελος εἶναι βασιλεῖ καὶ εἰρηνικῷ καὶ πολεμικῷ, ὅς αὐτόπτης τοῦτο πρῶτον κατανοήσας, ὅτι πλείστην ἔχει ῥοπὴν εἰς εὐψυχίαν ἀνδρῶν, τὸ μηδὲ τοὺς ἀγελαίους ἀγνοεῖσθαι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ὀνόματι μόνον καλοῦντα τοὺς στρατιώτας πεποίηκεν Ἀγαμέμνονα· ἀλλ' οὕτος αὐτῷ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐπιθετεῖ πρὸς τῇ προσηγορίᾳ πατρόθεν καὶ ἐκ γενεῆς ἄνωθεν ὀνομάζειν ἄνδρα ἕκαστον, καὶ πάντας κυδαίνειν, μηδὲ μεγαλίζεσθαι. καὶ τὸ κυδαίνειν δὲ αὖ, εὖ λέγειν ἐστὶν, εἴ τῳ τι ἀγαθὸν καὶ πραχθὲν, ἢ εὐτυχηθὲν συνηπίστατο. Ὁρᾷς Ὅμηρον; ἐγκωμιαστὴν ποιεῖ τὸν Βασιλέα δημότου· καὶ τίς οὐκ αὖ αἵματος ἀφειδήσειε, Βασιλέως αὐτὸν ἐπαινέσαντος; Καὶ τοῦτο σὺν ἥξει σοι τἀγαθὸν, ἀπὸ τοῦ θαμὰ ὁμιλεῖν στρατιώταις, καὶ πρὸς, εἰδήσεις αὐτῶν ἤθη καὶ βίους, καὶ τίς ἑκάστῳ τάξις ἐν καιροῖς ἑκάστοις προσήκουσα. Θεία γὰρ δὴ καὶ τόδε· τεχνίτης ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς πολέμων, ὥσπερ ὁ σκυτοτόμος ὑποδημάτων· ἐκεῖνός τε οὖν γελοῖος, ὅταν ἀγνοῇ τῆς τέχνης τὰ ὄργανα, ὅ, τε Βασιλεὺς πῶς ἐπιστήσεται χρῆσθαι στρατιώταις ὀργάνοις ἃ μὴ γινώσκοι; Ἀλλ' ἐνταῦθα γενόμενος, εἰ τὸ κοινὸν τῶν λόγων ἐς τὴν παροῦσαν τῶν λόγων ὕλην καταβιβάσαιμι, τάχα οὐκ ἂν ἀπὸ σκοποῦ βάλοιμι. τίς δ' οἶδεν εἰ κέν τοι σὺν δαίμονι θυμὸν ὀρίνω παρειπών; ἀγαθὴ δὲ παραίφασις ἀνδρὸς ἀληθοῦς. Φημὶ γὰρ οὐδὲν οὕτως ἔμπροσθεν ἄλλο χεῖρω ποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων, ὡς τὴν περὶ τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνὴν καὶ θεραπείαν, ἣν ὥσπερ ἱερουργοῦντες ἡμῖν ἐν-

δοτερ-

ἀπορρήτῳ ποιοῦνται, καὶ τὸ βαρβαρικῶς ἐκτεθεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. ὡς οὐ φιλεῖ συγγίνεσθαι φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Ἀλλὰ σύ γε μὴ δυσχεράνῃς, ὡς τοῦτό γε οὐκ ἔστι σὸν, ἀλλὰ τῶν ἀρξάντων τῆς νόσου, καὶ παραδόντων τῇ διαδοχῇ τοῦ χρόνου ζηλούμενον τὸ κακόν. Τοιγαροῦν ἡ σεμνότης αὕτη, καὶ τὸ δεδιέναι μὴ ἐξανθρωπισθείητε συνήθες γενόμενοι θέαμα, κατακλείστους ποιεῖ πολιορκουμένους ὑφ' ἑαυτῶν, ἐλάχιστα μὲν ὁρῶντας, ἐλάχιστα δὲ ἀκούοντας ἀφ' ὧν πρακτικὴ φρόνησις συναθροίζεται, μόνας ἡδομένους τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς, καὶ τούτων γε τὰς ὑλικωτάτας, ὅσας ἁφή τε καὶ γεῦσις πορίζουσι, βίον ζῶντας θαλαττίου πνεύμονος. Ἕως οὖν ἀπαξιοῦτε τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ τῆς ἀνθρώπου τυγχάνετε τελειότητος. καὶ γὰρ οἷς σύνεστε, παρὰ δίαιτάν τε καὶ ἄλλως, καὶ οἷς ἀνεῖται τὰ βασίλεια πάροδος ἀδεέστερον, ἢ στρατηγοῖς τε καὶ λοχαγοῖς, τούτους οὓς χαρίεντας ἄρα παρασκευάζεσθε, τοὺς μικροκεφάλους τε καὶ ὀλιγογνώμονας, οὓς ἡ φύσις ἁμαρτάνουσα παραχαράττει, καθάπερ ἀδικοῦντες οἱ τραπεζῖται τὸ νόμισμα· καὶ γίνεται βασιλεῖ δῶρον ἀπόπληκτος ἄνθρωπος, καὶ μεῖζον, ὅσον ἀποπληκτότερος. οὗτοι γελασείοντες ἐν ταυτῷ καὶ κλαυσείοντες ἀτελῶς, καὶ σχήμασι, καὶ ψόφοις, καὶ ἅπασιν ὅσοις οἷοί τε βωμολοχοῦντες συνδιαφθείρουσιν ὑμῖν τὸν χρόνον, καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀχλὺν, ἣν ἐκ τοῦ μὴ φύσει ζῆν ἔχετε, κακῷ μείζονι παραμυθοῦνται. τούτων τὰ κολοβὰ διανοήματα καὶ ῥήματα ταῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νοῦς ἐκ φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ περιεξεσμένῃ τε καὶ στρογγύλῃ. Οἱ δὲ τῆς θαυμαστῆς οἰκειότητος ἀπολελαύκατε, τὴν δύναμιν τὸ μὲν φρόνιμον ὑποπτεύσαντες, καὶ πρὸς ἐκείνους ἀποσεμνυνόμενοι, τὸ δὲ ἀνόητον εἰσαγόμενοι, καὶ πρὸς ἐκείνους ἀπογυμνούμενοι, ἔδει μὲν εἰδέναι καλῶς, ὅτι ταῖς αὐταῖς παρασκευαῖς ἕκαστον αὔξεται καὶ συγκροτεῖται. Ἀλλ' αἱ ἐπιδραμῆς τῷ νῦν τὴν ὅποι ποτὲ τῆς γῆς ἐκταθεῖσαν ἀρχὴν,